

Praxis Avrea Qvotidianarvm Rervm Ecclesiastici Fori

In qua Variæ Iuridicæ Resolutiones ex approbatis traditionibus Doctorum,
atque diuersorum Tribunalium, præsertim Rotæ Romanæ, Decisionibus,
excerptæ, continentur; Opvs Qvatvor Partibvs Distinctvm

Continens Tertiam, & Quartam Partem: Quibus, hac nostra editione ab
innumeris mendis repurgata ...

Riccio, Giovanni Luigi

Venetiis, M.DC.LXXIV.

Praxis Cap. I. Et II. De Advlter. circa stuprantes mulieres virgines.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-98599](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-98599)

- 1 dicta septa; cui respondi septa monasterij intelligi fines clausuræ monasterij, & ideo statui consuetudini religionis, quibus finibus terminetur clausura. Nam communiter dicuntur muri domus, seu Conuentus inclusa Ecclesia, sed in Religione Franciscana receptum est, ut hortus clausus computetur etiam in clausura, itaque sepes hortorum apud illos faciunt clausuram, ut notat Coriolan. in dist. 3. casu quo ad tertium, & consequenter dum extra septa clausuræ furtivè, & nocturnè quis exit absque superioris licentia incidit in pœnam huius bullæ.

RESOLVT. LXXII.

- 1 Bona fides, semper censetur excepta.
2 Lex prohibens aliquid fieri non procedit contra facientem bona fide.
3 Quælibet causa etiam bestialis excusat a dolo.
4 Causa excusat a dolo, & a pœna aliquid facientem.
5 Permittens bona fide ingredi clausuram alicui persone prohibita non incidit in pœnas.

An Religiosi bona fide permittentes ingredi clausuram monasterij incidant in pœnas
Bullæ Pij V.

FVerunt in vifitatione cuiusdam religionis producta nonnulla capita contra quosdam Conuersos eiusdem religionis, & inter cætera, quod prædicti Conuersi permiffissent quibusdam mulieribus ingredi septa eorum monasterij, & cum per eosdem pro eorum defensione fuisset oppositum ipsos conuersos id permiffisse, bona fide, fuit quaestum an bona fides illos excusaret, ne inciderent in pœnas Bullæ Pij V. Et prima confideratione videbatur negandum, ex quo bulla generaliter loquitur, & proinde generaliter esse intelligendam argumento text. in capitulo cum omnes de constitutionibus, & ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus lege de precio vigesima de public. in rem actione.

- Cæterum contrarium mihi visum fuit consulenti respondere, quia bona fides semper censetur excepta gl. in lege bona fides. C. depositi. Bal. consil. 22. vol. 1. tunc, quia lex prohibens aliquid fieri non intelligitur contra eum, qui bona fide illud agit Nauar. consil. 12. de rebus ecclesiæ non alienand. Sair. decis. 19. eodem tit. tum quia in omnem euentum, quælibet causa, etiã minima, & iniusta, atque temeraria, seu bestialis excusat a dolo ipso præsumpto, ligitur potest. ff. de lib. cau. l. plagij, la seconda. ff. ad l. Plautiam de plagarijs, & l. 1. in fin. ff. de abigeis, Paul. Emil. Veral. decis. 108. seu 2. scientia, num. 3. in 3. par. Bertr. consil. 418. vidi processum in fi. vol. 4. & consil. 146. quælibet causa, n. 1. vol. 6. Bero. consil. 187. in præfenti causa, n. 15. & seq. & consil. seq. nu. 10. & 11. vol. 3. & consil. 151. Ad fauorem, num. 8. vol. 1. ubi hoc vtiliter limitat gl. of. communiter approbata in dict. l. 1. in fi. ff. de abig. D. Marc. Anton. Auge. consil. 60. num. 9. & seq. lib. 1. Beccius consil. 60. num. 16. consil. 78. num. 28. consil. 96. num. 17. & consil. 109. nu. 4. vol. 1. Calsador. decis. 19. item voluerunt, num. 4. super reg. cancel. ad val. & decis. 2. sub. n. 5. de pensionib. Ioan. Petr. Surd. consil. 86. leuis. num. 22. Ant. Ciofius consil. 118. cum respondendi, numer. 13. vol. 1. Alex. consil. 106. num. 14. vol. 3. ubi indicat istam esse omnium in iure scribentium communem sententiam, & Ioan. Petr. Surd. consil. 103. & causa excusat a dolo, & a pœna si appareat, eum ex tali causa motum: idem Beccius in allegato consil. 78. num. 29. & ita iudicauit non semel tamen Sacra Regia Audientia, Barenfis in anno 1580. & seq. in varijs, diuersisque causis in ea tunc decis, ut refert Viuius in decisione 80. & in proprijs terminis sic sequitur nouissimè

Molfes. in sua summa in tractatu 7. de pœnitentia, ca. 20. num. 40. qui iuxta hanc opinionem dixit defendisse quosdam fratres, qui extra Neapolim in quodam Oppido bona fide permiserunt mulieribus ingredi clausuram ipsorum; unde clarum remanet, quod si aliqui Religiosi bona fide permitterent mulieribus ingredi in clausuram Monasterij, nec permittentes, nec mulieres incurrerent in excommunicationem. Quia deberet adesse præsumptio ad ingrediendum, & admittendum mulieres ad ingressum clausuræ, & dum est quædam socordia, siue ignorantia esset solum transgressio venialis, ut bene aduertit Capuccinus ad Sorbum in verb. ingredi monasteria fol. 262. Rodrig. tom. 1. quaest. regul. q. 48. art. 1. tertio est notandum, de qua Molfesij doctrina me admonuit eruditus quidam D. Ioannes Maria Nouarius vtique suæ patriæ splendor.

PRAXIS CAP. I. ET II. DE ADULTER. circa stuprantes mulieres virgines.

RESOLVT. LXXIII.

- 1 Stuprans virginem immaturam qua pœna puniatur, qua pœna stuprantes virgines, vel viduas cum scalis, numero 2. quando per vim num. 3. cum soluta, nu. 4. cum honesta si esset disparitas, num. 5.

Quæ sit pœna stuprantis virginem.

- 1 **R**espondeo, quod stuprans virginem immaturam puniri debeat si esset ignobilis ad remigandum per septennium, & ita fuit tam per Mag. Cur. Vicar. quam per Sacrum Consilium decem Grammat. decis. 22. Clarus in §. stuprum sub num. 9. meminit Afflict. in consil. quis rapere, num. 16. ubi dicit puniri ad suspensum, idem ubi supra, numer. 17. imò pœna combustionis fuit punitus per sententiam Magnæ Curie Vicar. qui filiam minorem duodecim annorum stuprauerat, de quo meminit Thesaurus decisio. Pedemont. 148. Aloys. de Leo. l. si quis non dicam, C. de Episcop. & cler. n. 22. Carrer. in pract. crimin. tit. de homic. & assassinis vers. circa igitur quartam num. 10. Caball. resol. crim. cent. 1. cas. 20. & nos in Collect. decisio. 137.
- 2 Stupratores verò virginum, vel viduarum cum scalis non tamen reperti cum scalis in fragranti de nocte, qua pœna puniri debeant fuit decemum esse condemnandos ad exulandum per decennium extra regnum ad dotandum virginem defloratam Franch. decis. 333. Aloys. de Leo. l. si quis non dicam, C. de Episc. & cler. in principi. latè Caball. resol. crim. cent. 1. cas. 97. & 98. nu. 9.
- 3 Stuprum autem commissum per vim an puniatur pœna mortis naturalis, etiam quod virgo non esset viripotens, fuit decemum quod sic Franch. decis. 534. nos in collect. decis. 137. Sed stuprum commissum cum vidua, qua pœna puniendum sit fuit decemum esse puniendum pena amissionis medietatis bonorum, Afflict. in Constitut. si quis rapere, num. 11.
- 4 Stuprum etenim cum soluta commissum non tamè cum violentia non est punibile, attamen si fuerit commissum cum aliqua soluta ab aliquo cognita que leuis vitæ erat, & stante fama bona inquisiti, licet fuisset per Mag. Cur. Vicar. ad triennalem relegationem, & dotandum illam postremo per Sac. Consil. fuit condemnatus ad exulandum per annum ultra annalem carcerationem, & hoc per iniuriam illatam Domino ancillæ, in cuius domo fuerat repertus Gramm. decis. 107. Baiard. ad Clarum in §. stuprum, nu. 25. Gaspar. Thesaur. in addit. ad decis. 3. eius patris ad num. 3.

5 Stu-

- 5 Stuprum denique in muliere honesta commissum, & si disparitas inesset personarum, & diu fuisset in concubinato perseveratum stante voluntate ipsorum, an puniri debeat, & qua pena ipse stuprator, qui in eius domo ipsam retinuit, fuit per Mag. Cur. Vicar. condemnatus per triennium in insulam Grammatic. voto 4. redemptoris gentium, &c. Iul. Clar. §. fornicatio numer. 7. Baiardus ad Clarum, §. Stuprum, num. 31. Gaspar Thesaur. in addit. ad decisio, 3. eius patris sub num. 3.

RESOLVT. LXXIV.

- 1 Clericus propter stuprum commissum cum virgine depouitur.
2 Laicus de iure Canonico tenetur virginem stupratam dotare, aut in vxorem ducere, & quando, num. 3. & quæ pena hodie sit in vsu, num. 4.
5 De iure civili pena stuprantis est dimidia bonorum.

De pena clerici stuprantis virginem.

- R**espondeo, quod de iure Canonico in foro contentioso clericus propter stuprum cum virgine commissum punitur pena depositionis, & est communis opinio, vt dicit Grillan. de diuersis crimin. lib. 3. q. 7. post numer. 2. quem refert Diaz in pract. crim. canon. cap. 77. Bermond. de concubi. fol. 104. num. 18. Pract. Conradi fol. 389. numer. 15. & in hoc nulla est difficultas.
2 Laicus autem committens stuprum cum virgine tenetur eam dotare, & in vxorem accipere si ipsa, & pater consenserint, vbi verò non consenserint, solummodo dotem soluere tenetur, si verò stuprator renuerit tunc prius verberibus traditus in monasterium detruditur penitentiam acturus cap. 1. & 2. de adulterijs. Dicit autem Papo. lib. 22. titu. 9. Arresto. 9. quod hodie contra stuprantem virginem sine vi, non est in vsu alia pena, quam vt illas ducant in vxores, vel condecenter dotent, & ita in facti contingentiâ consuluit Cassan. conf. 40. & hoc idem etiâ seruatur in Hispania, vt attestatur Gomez. super l. 80. Tauri, num. 7. in fin. vbi quotidie fiunt lites super huiusmodi stupris, quas lites de virgo appellant. Ita etiam vidi ego quâdoque per Senatum iudicari, licet re vera dispositio illorum capitulorum de iure non habeat locum, nisi in terris Ecclesiæ, non autem in terris Imperij, & est communis opinio, vt attestatur Gomez. super d. l. 80. Tauri, numero 7. Sed quicquid sit de iure, credo, quod vbique obseruetur non quidem, vt cogatur stuprator præcisè ad ducendum puellam in vxorem, sed alternatiuè ad eam ducendam in vxorem, vel condecenter dotandam, & ita seruari in practica attestatur Gomez. in loco præallegato num. 8. Hæc autem omnia intelligenda sunt, vt procedant si puella, quæ stuprum passa est, sit honestæ vitæ, alias verò non haberet locum dispositio d. c. & sic illa iura, intelligunt scribentes, vt attestatur Paris. conf. 160. num. 14. lib. 4. vbi in facti contingentiâ, ita consuluit.
5 De iure autem civili pro stupro cum virgine commissum, non imponitur pena mortis, & est communis opinio, vt dicit Bermond. in tract. præallegato fol. 110. num. 34. Sed dimidiâ partis bonorum cum relegatione, licet (vt dixi) non seruatur, quod intellige si tale stuprum sine vi commissum fuerit, nam si violentia interuenerit utiq; punitur pena mortis, vt habetur in §. item lex Iulia instit. de public. iudic.

RESOLVT. LXXV.

- 1 Qualitas iuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi.
2 Factum legitime retractari non debet, licet ad eum casum peruenerit, à quo inchoare non potuit.
3 Ius considerat, quod principaliter sit non consecutiue.
4 Transiens ad secunda vota non dicitur honestè viuere.
5 Paria sunt incontinenter viuere, & vxorem ducere.
6 Matrimonium secundum verè fornicatio est.
7 Mulier amittit dotem propter adulterium, & solum osculum luxuriosum, & tactum mammillarum.
8 Pater tenetur alere filiam, nisi inhonestè viuat.
9 Dispositio qualibet intelligitur rebus sic stantibus.
10 Filia post annum quintum, & vigesimum non nupta potest inhonestè viuere.
11 Legatum censetur ademptum, si inimicitie superuenerint.
12 Declaratur si graues sint.
13 Legitimè factum retractari non debet, & declaratur.
14 Capitulum primum de adulterijs, quando locum habeat.
15 Dos condecens stuprate, quæ sit.

Virgini stupratæ an dos debeat si postea ab alio cognoscatur.

- P**luries in facto accidit secundum Caroc. in decis. 58. quod puella stuprata agit contra stupratorem ad dotem, vel vt ducat in vxorem iuxta cap. 1. 2. & de adulterijs replicat stupratam eam dotari non debere, ex quo postea passa est se ab alio cognosci, nunquid in eius exceptione stuprator audiri debeat. Videbatur, quod non, cum text. in cap. 1. de adulter. habeat respectum ad tempus virginitatis, & ad eum, qui originalis causa fuit corruptæ virginitatis qualitas enim iuncta verbo intelligitur secundum tempus verbi. in delictis. §. si extraneus, vbi Bar. ff. de noxalib. l. 1. ad l. ex facto, num. 10. ff. de vulg. Crauet. conf. 212. num. 7. conf. 313. num. 2.
2 Secundo contra stupratorem facere videtur, quia legitime factum non debet retractari, licet ad eum casum peruenerit, à quo inchoari non potuit, in ambiguis, §. 1. ff. de regul. iur. Regula factum lib. 6. l. patre furioso, vbi Iason. num. 10. ff. de his, qui sunt sui, vel alieni iuris, & hoc magis procedit quando causa ex post facto superueniens venit sine culpa, & facto primi authoris, vt deducit Dinus in regula beneficium, num. 43. de regul. iur. lib. 6.
3 Tercio contra stupratorem facere videtur, quia ius considerat id, quod sit principaliter non consecutiue, l. final. ff. quod quisque iur. quam dixit notabilem Bald. in cap. 1. col. 2. in tit. hic finit lex, & incip. consuetud. l. 1. ad l. si quis, nec causam, num. 23. ff. si cert. pet. non igitur curandum est si postea ab alijs cognoscatur, satis est, quod ipse primo loco corripit, & deflorauit.
4 Contrarium credo verius, scilicet, quod si post deflorationem cognoscatur ab alio, non sit locus dispositioni d. c. 1. de adulter. & consequenter, nec desponsare nec dotare teneatur. Et primo moueor nam transiens ad secunda vota non dicitur honestè viuere, ita vt perdat legatum sibi a marito, vel ab alijs factum. Angel. ad l. nam mulier. §. cum proponebatur num. 3. vbi Alex. num. 5. cum seq. ff. ad Trebellian. & hanc dicit communem dilect. de arte testand. tit. 6. cautela 39. num. 7. Bermond. de public. concubinar. n. 193. Mantica de coniect. ult. voluntat. lib. 11. tit. 19. num. 31. & 32. Craef. §. legatum quæst. 54. & fortius si quouismodo inhonestè viuat, etiam per sola præparatoria. Ripa ad l. femina quæst. 15. vbi Garron. in authen. ex testamento nu. 30. C. de secund. nupt. in rubrica pena. 28. de communi Nicolaus ad l. gene-

1. generaliter num. 15. C. de secund. nupt. Marfil. in l. 1. num. 29. C. de rapt. virgin. Gabr. de secund. nupt. conf. 1. num. 22. & conclus. 8. Grat. conf. 115. vol. 1. accedit tex. in cap. vxoratos de conuers. coniugat. ex quo notat Panorm. quod paria sunt incontinententer viuere, & vxorem ducere, & canone hac ratione 31. quaestio 1. ubi quamuis licitum sit secundum Apostolum secundas nuptias contrahere, tamen secundum veritatis rationem vera fornicatio est, latè Tiraquel. ad l. boues. §. hoc sermone in principio num. 15. ff. de verbor. signific. si igitur talis etiam in forma matrimonij honeste non viuit, clarius, & sine difficultate ea, quæ sine figura matrimonij ab alio per lasciuiam tentata cognita fuit, & sic nec desponsari, nec dotari meretur accedat. Coraf. lib. 3. Miscel. cap. 1.
7. Secundo mulier propter adulterium dotem amittit immo & propter osculum luxuriosum, & tactum mammillarum. Bellon. ex communi in rubrica. C. de edendo num. 8. dixi ad regulam cum quid parte 3. limit. 1. num. 15. & potest fieri separatio thori. Clar. dicens communem in §. adulterium. vers. alia quoque, sed in casu isto mulier potest dici quasi nupta, iure cogente maritum ad eam desponsandam, & in vxorem ducendam a die deflorationis ex d. c. 1. de adulter. Immo si ex illicito coitu matrimonium consummatum operatur dotis omissionem, quanto magis adhuc non consummatum, addo glo. in c. preterea de testibus, ubi Felin. num. 3. Mathefil. notab. 119. Crauet. conf. 209. nu. 19. Clar. Paris. conf. 54. n. 61. lib. 4. Rol. conf. 50. n. 3. & 4. lib. 1. Menoch. de præf. lib. 5. præf. 51. num. 14.
8. Tertio pro hac parte facit; pater tenetur alere filiam l. 1. ff. de iustit. & iure & instit. de iure naturali gent. & ciuili, ubi venit hæc obligatio a naturæ instinctu, statim quod filia nascitur, & tamen si mutauerit statum in deterius viuendo inhonestè, nec dotari, nec alimentari debet, nisi postea poenitentiam egerit. Speculat. in titul. qui filij sint legitimi. §. penult. vers. quid si filia peccauerit dixit bene notandum. Iaf. ad l. iustitia num. 29. ff. de iust. & iur. & in l. in arenam num. 6. C. de inoffic. testam. & in auth. non licet col. 1. vers. item diligenter. C. de liber. præterit. Tiraquel. de poenis causa 28. nu. 2. de dote par. 1. quaest. 13. num. 3.
9. Quarto qualibet dispositio siue legis, siue hominis intelligitur rebus sic stantibus l. finali. ff. qui satisficere cogantur latè Tiraquel. ad l. si verum in principio num. 166. C. de reuocan. donation. Corn. dicens ita de consuetudine seruari consil. 83. lib. 4. Crauet. consil. 264. vers. nec dicatur, ubi loquitur in actu iurato, cogi potest igitur stuprator virginem defloratam, vel dotare, vel vxorem ducere iuxta cap. 1. de adult. hoc erit verum rebus in eodem statu manentibus, alias si commutentur, & maxime in deterius, pro ut in casu isto non tenebitur stuprator ad aliquam obseruantiam.
- Quintum argumentum facere videtur. l. si filium, cum Authen. ibi posita. C. de inoffic. testamento, ubi filia tenetur seruare fidem de alteri non nubendo siue eius consensu, tamen si pater sit morosus, & differat, patiendi labi annum quintum, & vigesimum poterit sine patris consensu se maritare, nec ex hoc exheredari poterit, & tenebitur ipsam dotare, immo nedum maritare, immò inhonestè viuendo patri cornua ponere poterit, ut ibi notat Castro dans pro cautela, ut citius nuptui tradatur, debet igitur stuprator virginem corruptam in vxorem ducere, si sibi per virginem fides seruatur, qua non seruata nec ipse seruare tenebitur iuxta regulam. l. cum proponas. C. de transaction. quod frangenti fidem fides frangatur eidem, etiam si in modico non fuerit impletum.
11. Sexto facit quod legatum censetur ademptum si inimicitia superuenient inter testatorem, & legatarium

rium iuxta l. 3. §. ult. ff. de adimend. legat. l. si inimicitia ff. de his quibus, ut indignis. Pech. de testament. coniugator. lib. 1. cap. 19. in fine. Malcard. in suo tractat. de probationibus conclus. 900. & hoc fortius procedit, quando inimicitia graues essent, ut per Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 37. nu. 19. & nulla maior oriri potest animi conturbatio, quam videre vxorem male mortigeratam, & lubricam inhonestamque vitam traducere.

Nec obitare videntur in contrarium adducta, quia iam patet responsio ex prædictis, & eorum discursu, 13 & ad id quod dicitur quod legitime factum retractari non debet, respondetur, quod regula non procedit in actu perfecto, & omnino consummato alias non. Bart. in l. pluribus. §. si placeat ff. de verbor. obligatione. Dec. & ibi Cagnol. in l. in ambiguis. §. 1. ubi Dec. n. 1. Cagnol. n. 2. ff. de regul. iur. dicens, non dici perfectum, nisi data ultima, & finali perfectione. Dm. in regula possessor. num. 22. & in regula factum in fine. Iaf. ad l. patre furioso n. 10. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris, at in casu nostro sumus in matrimonio adhuc non perfectio, & vitima perfectione nondum consummato cum nec adhuc desponsauerit, merito, &c. Aretin. & ibi Port. in §. si quis debitori instit. de legat. addo vterius in practica, quod dispositio cap. 1. de adulter. non habet locum, nisi allegetur virginem, esse corruptam, alias non potest obtinere, ita ut nec tertius ad allegandum sufficiat Crau. conf. 166. num. 5. licet Malcard. de probation. in verbo virginitas nu. 11. dicat etiam a tertio allegari posse, cum pro ea sit præsumptio naturæ, sed certè non ita certitudinariè, prout ab ipsa muliere, quæ de facto proprio deponit, & sic dispositioni c. 1. de adulter. locus esse videtur puella in eodem statu manente, quod postea non patitur se ab alio cognosci, alias sibi imputet, & suæ impatientiæ, & incontinentiæ omnia adscribat. Et ad prædicta facit consil. Alexand. 155. nu. 2. vol. 5. ubi ferè casus in terminis videtur.

Et ad exornationem dicti cap. primi de adulteris, 15 cuius materia frequentissima est, dico quod dos danda per stupratorem non est concedenda iuxta qualitatem patris, & patrimonij, vel ut alia fortasse loraes habuerunt, sed maior, ita ut si pater pro ea maritanda si non esset stuprata expendisset trecenta, pro ista non potest nisi dec mille, utique ad mille tenetur corruptor, & ad omnes expensas passas. Iaf. post Nicol. de Napoli in §. omnes numero 24. instit. de action. reputans valde notabile in practica Additionator ad Summam Angelicam in verbo stuprata litera C. ubi rationem reddit, quia hic restat virginitas quæ est dos. Bermond. de public. concub. in §. stuprum num. 17. & ita in facti cõgencia iudicauit Senatus, ut per Olasch. Pedemont. decif. 105. concurrente tamen iudicis arbitrio, & taxatione. Thefaur. decif. Pedem. 3. nu. 2. in fide.

RESOLVT. LXXVI.

- 1 Puella deflorata dos constituenda est, quam iuxta qualitatem ipsius, & consuetudinem regionis habuit a se.
- 2 Deflorator si puella a se deflorata nuptias renuit, tenetur ad supplendum illud, quo plurius indiget corrupta ad inueniendum virum sibi æqualem, & nu. 3.
- 3 Puella per deflorationem fit deterior.
- 4 Deflorator iudicis autoritate cogendus est ad matrimonium contrahendum, etiam cum iniuria contramunero 5.
- 5 Puella in dubio semper præsumitur seducta.
- 6 Puella præsumitur in dubio virgo sicut virgo nascitur.
- 7 Promissio conditionalis de vxore ducenda non mutum virget, quæ deficiente conditione non habet locum.

An

An pœnā, de qua in d. c. 1. & 2. v. scilicet vel dotet, vel nubat sit alternatiua, vel copulatiua.

IN hac quaestione respondi cum desione Rotæ in vna Taurinensi 24. Iunii 1590. coram Pegna cuius tenor est. Io Philipp. Boninus Allatinam Moijam. puellam viripotentem deflorauit, cui post modum die 14. Ianuar. 1588. in carceribus existens de abortu accusatus, per chirographum manu propria scriptum se illam ducturum in vxorem promisit, dummodo obiecti sibi criminis abolitio à Principe impetraretur.

Allatina coram ordinario Taurinensi Boninum. conuenit, vt se dotaret, & vxorem duceret.

Ordinarius Boninum ad eam ducendam, aut dotandam condemnavit, quam sententiam in gradu appellationis Nuntius Apostolicus confirmavit.

Causa introducta in Rota præmissis, quibusdam præsuppositis dubitari an Boninus Allatinam vxorem ducere, & dotare teneatur.

Et Domini quantum ad secundam dubij partem concorditer tenuerunt obligari Boninum ad Allatinam dotandam per tex. vbi omnes in cap. 1. & 2. de adult. D. Antoninus in sum. par. 2. tit. 5. c. 9. §. 1. Couar. lib. 4. decretal. cap. 6. §. 8. num. 15. Anton. Gomez. in l. 80. Tauri. nu. 8. Ioan. Gutierrez lib. 1. Canon. q. cap. 37. Bernardinus Diaz, in pract. criminal. can. cap. 77.

- 1 Quod si Boninus duxerit satis esse constituere puellæ defloratæ dotem, quam iuxta qualitatem puellæ, & consuetudinem regionis foret habitura, vt conformiter censent præcitari Doctores, sin autem renuendas nuptias putauerit iuxta dispositionem cap. 2. de adult. tunc teneri Boninum ad supplendum illud, quo pluris indiget corrupta ad inueniendum virum sibi æqualem. Abb. antiq. in dict. cap. 1. de adult. vbi Ioan. Andreas num. 9. in fin. Ancharan. n. 6. not. 6. Panormitan. n. 4. Couar. lib. 4. decret. ca. 6. §. 8. n. 15. & alij paulo antea relati, quia non est dubium, quin per deflorationem deterior sit facta puella, & ideo maiori dote indiget ad inueniendum virum sibi æqualem, & defloratorem, qui causam damni dedit, teneri ad illud compensandum.

Cessabit verò illud augmentum, quando corrupta cum dote consueta dari virginibus potest consequi, aut consequitur maritum sibi æqualem. Couar. vbi supra, quod est de mente scribentium in d. c. 1. & 2. de adult.

Quantum ad primam partem dubij Domini etiam concorditer censuerunt Boninum præcisè cogen. ad Allatinam ducendam iuxta c. 2. de adult. vbi præceptum de ducenda, & dotanda virgine deflorata, non ponitur copulatiuè vt in c. 1. sed disiunctiue, tametsi enim tres Canonistæ Innocent. Host. & hos sequuti Ant. de Butrio, Zabarella, & perique alij in dict. cap. 1. de adult. tenerint defloratorem etiam inuitum iudicis autoritate cogendum ad matrimonium contrahendum specialiter esse ibi dicentes ratione delicti, vt quis inuitus nuptias inire cogatur.

- 5 Nihilominus contrariam sententiam vsu iudiciorum receptam testatur Anton. Gomez. ad l. 80. Taurin. n. 8. versic. sed quæro quæ sit pœna sentit Panorm. in d. c. 1. de adult. Couar. Io. Gutierrez. S. Ant. & alij paulo ante relati per tex. in cap. 2. de adult. per quem temperatur dispositio c. 1. iubentis virginem defloratam & ducendam & dotandam simul, nam ex duobus istis capitibus simul Domini censuerunt hanc deduci sententiam menti Legislatoris conformem, vt qui virginem deflorauit, cum ea præcisè matrimonium contrahere compellatur, sed causatiue Ancar. in d. c. 1. de adult. not. l. 1. num. 5. vbi Marian. Soc. num. 13. in fin. versic. sed aduerte idem Marian. c. 3. eod. tit.

not. 2. num. 3. & S. Ant. in sum. part. 2. tit. 5. cap. 5. §. 1. versic. hodie autem sic ponitur Ruin. consil. 189. num. 8. lib. 1. Ioan. Gutierrez lib. 1. Canon. quæst. cap. 37. num. 11.

Nec obstat si dicatur, quod cap. 1. de adult. est desumptum ex veteri testamento Exod. c. 22. vbi recensetur inter præcepta iudicialia, quod cum fuerit relatum in ius Canonicum per potestatem habentem debet præcisè seruari S. Th. 1. 2. 10. q. artic. 3. Siluest. in sum. verb. luxuria 41. Imol. in c. cum tanto num. 7. & 8. de consuetu. Paris. consil. 68. incip. dubium exoritur num. 106. lib. 4. & ideo Boninus tenebitur præcisè ad vtrunque.

Quoniam dixerunt Domini, quod cum idem legislator, qui in corpus iuris canonici reclusit, & viuificauit illud præceptum ex veteri testamento, quod alias erat mortuum statim sub eodem tit. de adult. in ca. 2. appoluerit aliam dispositionem cum disiunctione, censetur soluisse præceptum cap. 1. obseruandum, cum illa qualitate de qua in cap. 1.

Quod obijcitur ex Grato consil. 45. n. 31. lib. 2. nempe non esse locum dispositioni c. 1. & 2. de adult. nisi tria potissimum copulatiue concurrant, primum virum seduxisse, secundum stuprasse, tertium puellam fuisse virginem, non putabant Domini satis tutum, nam quantum ad primum, licet vir asserat se non seduxisse semper in dubio seducta puella præsumitur Ruin. consil. 189. n. 9. lib. 2. Canonistæ in d. c. 1. de adult. & est communis opinio Gutierrez lib. 1. Canon. q. ca. 37. num. 11.

Secundum de stupro per Boninum commissio non negatur à partibus.

Tertium si illud negaret Boninus ei incumberet onus probandi, quia in dubio puella virgo præsumitur, sicut virgo nascitur iuxta communem sententiam Panor. in c. 1. de adult. n. 5. Clar. in §. stuprum n. 4. versic. sed pone quod stuprator.

8 Promissio facta per Boninum de Allatina ducenda non videbatur multum vrgere, tum quia conditionalis, & deficiente conditione non habet locum cap. 1. de sponsalibus l. qui permittitur ff. de condit. indebit. tum quia facta in carceribus, quæ propterea nimis spontanea videbatur, super alijs si opus fuerit partes audientur.

RESOLVTIO LXXVII.

- 1 Dos soluitur in pœnam delicti.
- 2 Pœna defuncti non transit ad heredem.
- 3 Sententia lata contra vnum alteri nocere non debet.
- 4 Mora fit etiam in obligationibus faciendi.

Ius petendi dotem an transeat ad heredem mulieris stupratæ.

IN facti contingentia maxima fuit altercatio in presenti casu, & videbatur Primo resoluendum pro negatiua opinione ex eo quod dos in casu isto soluitur in pœnam delicti, & probatur expresse in cap. 1. & 2. de adulter. cap. si seduxerit 11. quæst. 1. latè Rota collecta, per Farinac. in decis. 54. vol. 1. & 2. pœna defuncti non transit ad heredem l. crimen, & l. si pœna ff. de penis l. vnica C. ne quis ex delicto defunctorum, nemo enim alterius delictum purgare debet, & pœna non debet excedere personam delinquentis, sed anima quæ peccauerit ipsa morietur toto titulo C. ne ex delicto defuncto. nemo enim de facto alterius tenetur cap. 1. de iniur. & damno dato, nam 3 sententia lata contra vnum, alteri nocere non debet l. sæpe. ff. de re iudic. Dec. consil. 445. Couar. in lib. practi. quæst. cap. 13. nu. 47. & Felmus in cap. quamuis extra de re iudic. maritus non tenetur pro vxore, &

re, & contra l. 1. C. ne vxor pro marito, nec filius pro patre, nec pater pro filio l. 1. & l. nec contra C. ne filius pro patre. Vnde descendit illud, licet mulier amittat dotem propter adulterium. Boer. decis. 338. numero 5. de Franc. decis. 183. tamen fecus est quando habet patrem, vel filias primi matrimonij Casan. in consuetud. Burgun. in tit. des droit §. 5. rubric. 4. num. 20. gloss. 13. Caballin. Milleloq. 529. Viui. in decis. 357. num. 2. item neque seruus tenetur pro Domino l. si seruus ff. ad l. Aquilian, nec libertus pro Patrono l. ex liberto C. ne filius pro patre, item nec tutor pro pupillo l. 1. C. an filius, vel priuatus, neq; colonus tenetur ex facto Domini l. ob causam C. de actionibus, & obligationibus, nec Cuius pro Ciuitate Bald. in l. ciuibz ff. de rebus dubijs, nec ciuitas ex facto Ciuium l. sicut ff. quod quisque vniuersitatis, neque procurator ex facto principalis, l. Flauius ff. de procurator, neque Syndicus ex facto vniuersitatis Bald. in cap. 1. de Syndico num. 25. nec Dominus ex facto coloni l. nimia C. de actionibus, & obligat. nec emptor ex facto venditoris, & contra l. sicut ff. de actio. empt. l. debitorum pactionibus C. de pactis, nec conductor ex facto locatoris l. si vno ff. locati nam culpa, & pena suos debet sequi authores l. fancimus C. de poenis l. rescriptum ff. de his quibus, vt indignis Ias. in l. si prius ff. de noui operis nunciacione. Ceph. conf. 139. lib. 5. is enim affligi debet, qui delinquit, & alteri per alterum iniqua conditio dari non debet, hoc enim a iure non est permittum l. non debet alteri. ff. de reg. iur. nam iniuria illata vni, alteri nunquam nocere debet. l. exceptionem de fideiusforibus.

Quicquid tamen sit ex supradictis contrarium censui resoluendum motus ex decis. Theaur. lib. 3. qq. forensium q. 97. cuius tenor est.

Virgo fuit desolata ab Amasio sub promissione illi facta de desponsando, & dum essent sub hac promissione morte praeventus vir non potuit contrahere matrimonium relicta muliere praegnanate, quae coram Senatu petijt euocari filium, & heredem illius viri, vt susceperet partum, & illi praestaret alimenta, & postquam non poterat sequi matrimonium, silem coegeretur ad dotandum iuxta cap. 1. de adulter. & tradita per D. Meum decis. 3. nu. 2. & iuxta consuetudinem, de qua testatur Clar. in §. stuprum, licet enim ex dispositione Sacri Tridentini Concilij matrimonia clandestina sine nulla, si tamen probetur promissio cogitur vir ad promissionem seruandam, vel saltem condemnatur ad dotandum, & hac consuetudine attempta cum mulier probasset sub spe talis matrimonij fuisse desolatam, & mortuo viro non posset promissio adimpleri censuit Senatus me referente teneri heredem ad dotandum illam mulierem.

Sed cum reclamasset haeres in causa reuisionis rursus res in dubium reuocata est, & viri gravissimi dubitabant per ea quae scribit Borgnin. in suo indice decisionum super verbo matrimonium, de quo loco mentionem feci in mea additione ad d. decis. 3. littera B. vbi in hoc articulo videtur distinguere, & multo etiam maior erat difficultas, quia cessabat culpa viri, qui non poterat contrahere matrimonium, & tunc non tenetur vir dotem tradere, vel non subsistebant sponsalia, & poterat sequi matrimonium, & tunc non tenetur vir dotem dare, vel non subsistebant, & per mortem vnus poena erat sublata. Quid enim si vir mulierem desponsasset in faciem Ecclesiae, & eo mortuo sine aliqua dote mulier vidua remansisset posset ne illa dotem petere? & proculdubio non posset, sed replicabatur quod sequuto matrimonio posset mulier petere quartam cum esset pauper per Auth. praterea C. vnd. vir. & vxor. vt dixi supra hoc eod. lib. imo aliqua culpa erat consideran-

da in viro, qui tempore debito non contraxit matrimonium: nam mora fit etiam in obligationibus faciendis l. si insulam 84. ff. de verb. obligat. & non erat illa desolatio sine poena relinquenda; quin saltem dotare vir diues pauperem teneretur, atque contra ius est nondum desponsatae mulieri se miscere ex ijs censuit Senatus sententiam confirmandam, & taxauit dotem huic pauperi ad scut. 50. 1615. mensis Februarij.

PRAXIS CAPTVRAE POSSESSIONIS

RESOLVT. LXXVIII.

- 1 Ex sola canonica institutione acquiritur ius in beneficio.
- 2 Ius in beneficio ex sola institutione non est firmum, & efficax, sed necessaria est corporalis possessio.
- 3 Possessio non transfertur per collationem, quia est facti.
- 4 Ante captam possessionem, prouisus non potest administrare in beneficio.

Possessio beneficij debet capi.

Clara, & communis est DD. opinio, quae tota die practicatur, possessionem beneficij esse capiendam, vt pluries fuit decisum in Rota, & probatur in regula, & constitut. de publican. resignat. tradunt Pontan. de Spolio. lib. 1. cap. 9. num. 94. Puteus decis. 402. Rebuffus in praxi in titulo de permutat. num. 18. licet enim ex sola canonica institutione facta a Papa, vel Ordinario absque traditione possessionis, eiusque apprehensione ius in illo beneficio prouiso acquiritur, vt prob. tex. in c. vlt. & ibi Petr. de Anchar. Gemin. Franc. de concess. preb. lib. 6. gloss. in regul. 1. num. 8. & regul. qui prior de regul. iur. lib. 6. Abb. in c. cum autem, & cap. suggestum de iur. patr. Innoc. & alij in cap. inter cetera de prebend. Ias. in l. quoties col. 3. C. de rei vendic. Doctor. omnes in capit. si tibi absenti de preb. lib. 6. & ibi in specie Gemin. nu. 2. hoc notat. & est communis opinio omnium Doctorum teste Couarr. lib. 3. variarum resolut. cap. 16. nu. 1. illud tamen ius non est firmum & efficax, vt scriptum reliquit. Rebuff. consil. 186. nu. 18. & probatur in dict. ca. si tibi absenti, vbi omnes Doctores hoc notant, cum sit necessaria corporalis possessio, vt per Couarr. dict. c. 16. nu. 6. versic. est tamen & huiusmodi possessio nequaquam transfertur per collationem tex. optimus in c. cum Bertoldus de re iudic. Rebuff. in prax. titu. requisita ad collationem num. 22. possessio enim est facti l. denique ff. ex quib. caus. maior ideo ad alium non transit si non sit per eum apprehensa. l. cum haeredes ff. de acquir. possess. ita arguit Rebuff. in prax. tit. de permut. nu. 18. in fin. Cardin. Paris. consil. 66. nu. 3. vol. 9. quo fit vt ante apprehensam possessionem prouisus non possit administrare in beneficio sibi collato, Abb. in cap. transmissa col. 3. de elect. Cappel. Tholosan. decis. 993. & ibi addito Mil. in verb. possess. beneficij Federic. de Sen. conf. 239. Franch. in cap. cum qui de prebend. in 6. Rebuff. de pacific. possess. num. 234. & 251. Selua qui testatur de communi de benefic. parte 2. quaest. 15.

RESOLVT. LXXIX.

- 1 Possessio beneficij potest capi per procuratorem, cum speciali mandato.
- 2 Laicus potest esse procurator in apprehendenda possessione beneficij.
- 3 Laicus potest esse procurator ad resignandum beneficium.

4 Laicus